Herpes simplex

Zverejnené: 29. apríla 2025 | Autor: Mgr. Hana Neuschlová

Herpes simplex je vírusová infekcia spôsobená vírusom herpes simplex (HSV). Primárne sa prejavuje ako opary alebo pľuzgiere na koži alebo slizniciach v závislosti od typu a oblasti infekcie. HSV je v populácií veľmi bežný, pričom väčšina infekcií prebieha asymptomaticky.

Typy vírusov Herpes simplex

HSV-1 (vírus herpes simplex typu 1)

Často spôsobuje orálny herpes, ktorý sa prejavuje ako opary alebo pľuzgiere okolo úst a pier. Môže tiež infikovať oči (herpes keratitis) alebo v niektorých prípadoch spôsobiť genitálny herpes prostredníctvom orálneho-genitálneho kontaktu.

HSV-2 (vírus herpes simplex typu 2)

Primárne spôsobuje genitálny herpes charakterizovaný oparmi alebo pľuzgiermi okolo genitálií, konečníka alebo stehien. Menej často môže infikovať ústa cez orálny-genitálny kontakt.

Prenos

- Priamy kontakt: HSV sa šíri kontaktom koža na kožu s infikovanou osobou.
    - HSV-1: prenáša sa bozkávaním, zdieľaním potrieb osobnej hygieny alebo orálnym a genitálnym kontaktom.
    - HSV-2: šíri sa hlavne sexuálnym kontaktom.
- Prenos z matky: z matky na dieťa počas pôrodu, ak má matka aktívny genitálny herpes.
- Vírus sa môže prenášať aj vtedy, keď nie sú viditeľné žiadne príznaky.

Príznaky

Príznaky Herpes simplex sa líšia v závislosti od typu herpesu (HSV-1 alebo HSV-2) a od toho, či sa jedná o počiatočné prepuknutie alebo rekurentnú epizódu. Mnoho pacientov môže zostať asymptomatických (sú nositeľmi vírusu, ale nevykazujú žiadne viditeľné príznaky).

Všeobecné príznaky (spoločné pre HSV-1 aj HSV-2)

- Pocit mravčenia, svrbenia alebo pálenia (často aj predtým, ako sa objavia opary).
- Bolestivé pľuzgiere alebo opary naplnené tekutinou.
- Príznaky podobné chrípke (počas počiatočného prepuknutia):
    - horúčka,
    - únava,
    - zdurené lymfatické uzliny,
    - bolesť hlavy alebo bolesti tela.

Symptómy podľa typu

HSV-1 (orálny herpes)

- Opary alebo pľuzgiere v okolí úst, pier alebo tváre.
- Opuchnuté ďasná alebo bolesť v ústach (najmä u detí počas prvej infekcie).
- Bolestivé pľuzgiere na prstoch, ak sa vírus rozšíri na kožu.
- Keratitída – očná infekcia, ktorá spôsobuje bolesť, začervenanie a citlivosť na svetlo.

HSV-2 (genitálny herpes)

- Opary alebo pľuzgiere v genitálnej alebo análnej oblasti.
- Bolesť pri močení, najmä ak sú opary v blízkosti močovej trubice.
- Niekedy sa vyskytuje vaginálny výtok alebo výtok z penisu.
- Rektálna bolesť alebo nepohodlie.

Kedy vyhľadať lekársku pomoc

- Častý výskyt alebo závažné prejavy vírusu.
- Bolesť očí alebo zmeny videnia – môže naznačovať herpetickú keratitídu.
- Opary rozšírené na iné časti tela (najmä u jedincov s oslabenou imunitou).
- Vysoká horúčka alebo neurologické príznaky (môžu naznačovať komplikácie, ako herpetická encefalitída).

Diagnostika

Diagnostika herpes simplex zahŕňa klinické hodnotenie a laboratórne testy. Diagnóza je zameraná na potvrdenie prítomnosti vírusu herpes simplex (HSV), rozlíšenie medzi HSV-1 a HSV-2 a vylúčenie iných stavov s podobnými príznakmi.

Ak je to nutné, môžu sa použiť pri diagnostike vírusu herpes simplex laboratórne testy ako vírusová kultúra, PCR test (napr. pri herpetickej encefalitíde), DFA test. Ďalej sa využívajú aj krvné testy (napr. v prípade asymptomatických pacientov) – anti HSV test – identifikuje protilátky (IgM alebo IgG), ktoré imunitný systém produkuje ako odpoveď na HSV.

Liečba

Hoci neexistuje liek na liečbu herpes simplex, antivírusové lieky a úprava životného štýlu môžu pomôcť efektívne zvládnuť tento stav.

Liečba herpesu sa zameriava na zníženie závažnosti symptómov, skrátenie trvania prepuknutia a prevenciu prenosu.

1. Antivirotiká

Antivirotiká obmedzujú replikáciu vírusu a sú základom liečby infekcií HSV. Medzi bežne používané antivirotiká na orálny aj genitálny herpes patria acyclovir, valaciklovir, famciclovir.

2. Symptomatická úľava

Tento druh liečby zmierňuje príznaky, ale nerieši samotný vírus:

- Lieky na zmiernenie bolesti – voľnopredajné lieky ako ibuprofén alebo acetaminofén.
- Chladivé obklady – znižujú zápal a bolesť v postihnutých oblastiach.
- Hydratácia – je dôležité zabrániť vysychaniu alebo praskaniu oparov.

3. Liečba závažných alebo komplikovaných prípadov

- Hospitalizácia a IV antivirotiká – pri závažných prípadoch, ako je herpetická encefalitída alebo rozsiahle infekcie.
- Herpetická keratitída – vyžaduje antivírusové očné kvapky alebo perorálne antivirotiká, aby sa zabránilo strate zraku.
- Herpes u jedincov s oslabenou imunitou – môže vyžadovať dlhodobú liečbu antivirotikami.

4. Úprava životného štýlu a prevencia

- Zvládanie stresu – keďže stres je častým spúšťačom, ako prevencia môžu pomôcť relaxačné techniky a dostatok spánku.
- Vyhýbanie sa agresívnym mydlám alebo chemikáliám na postihnutých miestach.
- Posilnenie imunitného systému – zdravá strava, cvičenie a zvládanie iných chorôb môžu znížiť frekvenciu prepuknutia.
- Zabránenie prenosu
    - Použitie kondómu – znižuje riziko šírenia HSV, ale neodstraňuje ho úplne (vírus sa môže šíriť z nepokrytej kože).
    - Vyhýbanie sa priamemu kontaktu počas prepuknutia choroby – keď sú prítomné opary, pacienti by sa nemali bozkávať, deliť sa o riad ani zapájať sa do sexuálnej aktivity.

Záver

Po počiatočnej infekcii sa HSV uhniezdi v nervových bunkách a môže sa reaktivovať v dôsledku spúšťačov, ako je stres, choroba alebo oslabený imunitný systém. Recidívy bývajú miernejšie ako počiatočné prepuknutie a môžu sa vyskytovať pravidelne počas života.

Mnoho ľudí infikovaných HSV nemá žiadne príznaky, ale stále môže prenášať vírus na iných. Asymptomatická prítomnosť vírusu často prispieva k neúmyselnému prenosu.

Aj keď neexistuje liek na herpes simplex, antivírusové lieky môžu pomôcť znížiť frekvenciu a závažnosť výskytu, skrátiť čas hojenia a znížiť riziko prenosu vírusu na iných.

Medzi bežne používané antivirotiká patria acyclovir, valaciklovir, famciclovir.